

Posudek diplomové práce

Johana Vraštilová: Domácí násilí v církvi. Partnerské násilí v pastoračním kontextu se zaměřením na české evangelikální prostředí

Studijní program: Křesťanská krizová a pastorační práce – diakonika

Studentka si vybrala nepochybně aktuální téma. Od počátku zdůrazňuje, že uvedená problematika se nevyhýbá nejen obecně církevnímu prostředí, ale ani specifickému prostředí evangelikálnímu. Struktura práce je logicky rozdělená, má dvě hlavní části – teoretickou a výzkumnou.

Nutno podotknout, že oblast pastoračního působení v oblasti domácího násilí v (evangelikálních) církvích není zatím nijak podrobněji zpracována, jakkoliv církve vydávají různé příručky a pomůcky pro zvládnání této problematiky. Která je značně komplexní, jak autorka správně poukazuje (např. 13), a zasahuje širokou rodinu v různých úrovních. Je tedy logické, že pro popis, typologii i etiologii domácího (partnerského) násilí sahá diplomantka k obecným pojednáním a výzkumům, které v úvodní části dobře představuje. Orientaci na specifické „evangelikální“ prostředí autorka vysvětluje osobním zájmem (11), a toto prostředí se pokouší rovněž definovat. Zde by si zasloužilo asi podrobnější rozvedení jinak velmi obecné věty, že se evangelikálové od ostatních církví odlišují, „jak svoji víru prožívají a jaké z toho vyvozují osobní praktické důsledky“ (22). Myslí se tím například určitý etický rigorismus, který může mít spojitost s tematikou domácího násilí?

Diplomantka pak v další části popisuje právě některá specifika křesťanské, zejména evangelikální etiky. Násilí v oblasti duchovní je žel obecně rozšířený fenomén. Nebo téma podřízenosti ženy muži a nerozlučitelnosti manželství (28n). Stejně tak církevní komunita může být podporou těch, kteří potřebují pomoc (33), ale na druhé straně mohou falešné náboženské představy například o nutnosti snášet utrpení prohlubovat situaci zneužívání (34). V daném prostředí hrají velkou roli pastoři a hierarchické uspořádání. Proto se autorka zastává i u vzdělávání těchto odpovědných osob s ohledem na domácí násilí. Samozřejmě by bylo zajímavé se dozvědět, nakolik jsou vzdělávání nejen v otázkách domácího násilí a jeho prevenci, ale i v oblasti teologické reflexe právě těch biblických (nebo dogmatických) míst a témat, která mohou být problematická. A pochopitelně by byla zajímavá odpověď na otázku, zda se nějak reflektuje v daném prostředí skutečnost, že hierarchie daných komunit je věcí především, ne-li výlučně mužů. Ale to může být předmětem rozhovoru u obhajoby.

V kapitole o pastorači jsou po obecném úvodu představeny koncepty, které byly nebo jsou pro evangelikální prostředí typické – pokouší se o co největší uplatnění etiky zakotvené v co možná doslovném znění bible. Některé se staví rezervovaně nebo odmítavě k psychologii a psychoterapii (Adams), jiné je přijímají (např. Crabb). Vlastní pastorači diplomantka orientuje především na tématech, jako je hledání bezpečí, důvěry, prostoru pro svobodné rozhodování, a to vše motivované „Ježíšovou svobodou“ (52). Podobně je to u pastorační práce s agresory (54nn). I když možná není vždy zřetelné, co je specifický *pastorační* přístup, v kapitole o práci s agresory poukazuje na komplexitu problému – nestačí jen poukázat na nesprávné jednání, ale je třeba hovořit o (falešném!) biblickém zdůvodnění podobného jednání (55n). Proto by bylo asi vhodné zde reflektovat více možnosti spolupráce s odborníky a organizacemi mimocírkevními. Lze předpokládat, že tato spolupráce bude z určitých náboženských důvodů odmítána. Jakým způsobem pak spolupracovat a jak tuto spolupráci zdůvodňovat?

Výzkumná část se soustřeďuje na otázku vnímání problematiky domácího násilí a zkušeností s ním mezi kazateli evangelikálních církví (9 respondentů). Součástí byly i dílčí otázky, z nichž jedna se zaměřuje na podobu pastorační péče. Výzkum proběhl korektně, dokumentace je v příloze předložené práce. Asi by bylo vhodné výsledky trochu roztřídit, aby byly pro čtenáře přehlednější, nebo vytvořit určité okruhy důležitých témat v určitém souhrnu. Autorka si je vědoma limitů

prováděného výzkumu, který se uskutečňoval pouze na straně pastorů. Pro vliv či metody pastorační práce by samozřejmě bylo dobré znát i reakce těch, kterých se týká (91).

Jistě lze potvrdit, že cíl práce (prohloubit znalost problematiky domácího násilí v českém evangelikálním prostředí) byl splněn. Jakkoliv termíny, jako „prohloubit znalost“, bývají ošemetné – nikde není pak stanovena míra pro ono prohloubení. V každém případě lze i potvrdit, že mnohé odpovědi respondentů „vedly k získání nových podnětů pro diskuzi“ (92). Oceňuji rovněž podnět ze samotného závěru práce: nejde jen o prohloubení znalosti problematiky domácího násilí v církevním kontextu, ale rovněž o porozumění dané problematice (mentalitě uvnitř evangelikálních církví) v mimocírkevním prostředí. Celou práci se vinou více či méně zřetelně formulované otázky po vztahu víry, resp. určité biblické interpretace určitých, v tomto případě takřka prubířských míst (ne/rozlučitelnost manželství, subordinace žen, hřích především v rovině morální, snášení utrpení atp.) a životní praxe věřících, a pro ty, kdo stojí vně těchto tradic, nemusí být vždy jasné, jakou mají v životě relevanci. Snad i proto by bylo vhodné doporučit v daném prostředí více kritické teologické práce, nejen vzdělávání v oblasti vztahové. Nechtě se tedy v církvích více mluví o partnerském násilí, jak autorka doporučuje, ale nechtě také samy církve se více pokoušejí kriticky vyrovnávat se svými grunty. Při obhajobě by autorka mohla odpovědět také na otázku, jak toto „více mluvit“ o daném problému v církvích konkrétně realizovat, aniž by církve zároveň upadaly do moralizujících pozic.

Autorka se pokusila zpracovat téma, které je aktuální a (i) v církvích je v současnosti poměrně často traktované. Což dokládá i seznam literatury. Zatím nejsou k dispozici větší monografie, ale existuje dost literatury ostatní. I když je práce poměrně rozsáhlá, v oblasti vlastní pastorační práce se autorka možná mohla odvážit větší konkrétnosti. Stejně tak v doporučeních, jaké možnosti nabízí pastorační práce a církevní komunity oproti sekulárním metodám. Nejde pochopitelně o vyzdvihování rozdílů, ale především o možnosti případné mezioborové spolupráce.

Práce je po formální stránce zpracována na standardní úrovni. Občas by prospělo zpřehlednění témat či ještě podrobnější členění, vyskytují se překlepy, ne však příliš často.

Práci doporučuji k obhajobě, hodnocení v rozmezí B-C v závislosti na obhajobě.

V Praze 28. 8. 2024

Ladislav Beneš, Dr.
Katedra praktické teologie